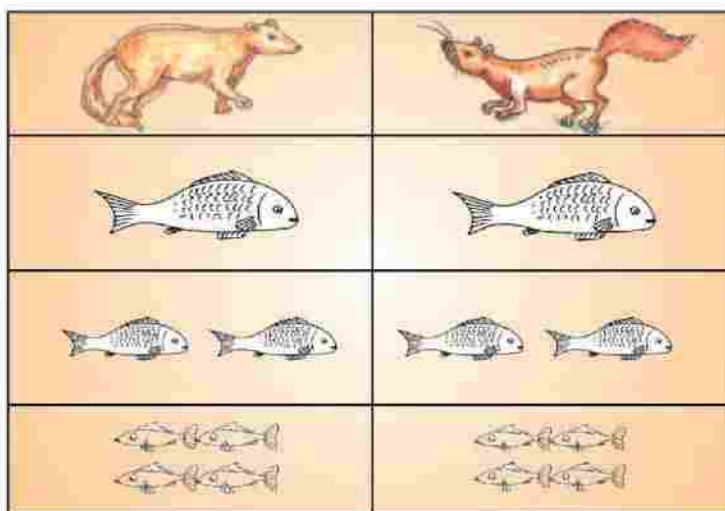
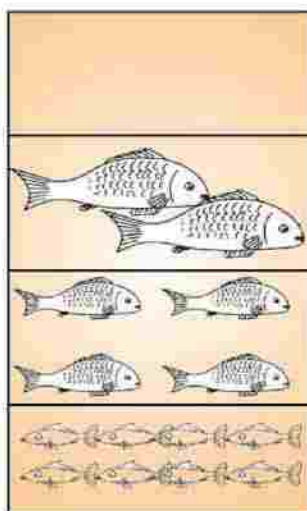


ଓଧ ଓ ନେଉଳ ଗୋଟିଏ ପୋଖରୀରୁ ଜାଲ ପକାଇ ମାଛ ଧରିଲେ । ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଖୁସି କହିଲେ ନ ସରେ, କେତେ ମାଛ । ହେଲେ ସେମାନଙ୍କର ମନରେ ଦୁଃଖ ରହିଗଲା । ସବୁମାଛ ସମାନ ବଢ଼ି ନାହାଁନ୍ତି । ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ମାଛ ବହୁତ ବଡ଼ ହୋଇଛନ୍ତି । ତିନି ପ୍ରକାରର ମାଛ- ଛୋଟମାଛ, ମଝିଆ ପ୍ରକାରର ମାଛ ଓ ବଡ଼ମାଛ । ବଡ଼ମାଛ ୨ଟି, ମଝିଆ ପ୍ରକାରର ମାଛ ୪ଟି ଓ ସାନମାଛ ୮ଟି ।



ମାଛ କିପରି ବାଣ୍ଟିବେ ଓଧ ଓ ନେଉଳ ? କ'ଣ କରିବେ । ନେଉଳ ଟିକିଏ ଝଲାଇ କରି ଓଧକୁ କହିଲା, “ଛୋଟମାଛର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ, ତୁମେ ନେଇଯାଅ । ବଡ଼ମାଛ ଓ ମଝିଆମାଛଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମିଶି କମ୍, ତେଣୁ ମୁଁ ନେଇଯାଉଛି” । ଓଧ ଭାବିଲା- ସାନ ମାଛ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ କିନ୍ତୁ ବଡ଼ମାଛଙ୍କ ସହ ସମାନ ହେବେ ନାହିଁ । ଓଧ କହିଲା- “ଠିକ୍ ଅଛି, ମୁଁ ବଡ଼ ଓ ମଝିଆମାଛ ନେଇଯାଉଛି । ତୁମେ ସାନମାଛ ସବୁ ନେଇଯାଅ ।” ଏ କଥାରେ ନେଉଳ ରାଜି ହେଲା ନାହିଁ । ଦୁହଁଙ୍କ ଭିତରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା, ପରେ କଳି । ଶେଷରେ କ'ଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିବ ? ସେମାନେ କେମିତି ମାଛକୁ ବାଣ୍ଟିଥିବେ କହ ।

ସେମାନେ କିପରି ମାଛଗୁଡ଼ିକୁ ବାଣ୍ଟିଲେ ଆସ ଦେଖିବା ।



- ଆସ, ଆଉ ଗୋଟିଏ ପରିସ୍ଥିତି ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

ଥରେ ଓଡ଼ିଶା ଓ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ ବନ୍ୟା ହୋଇଥିଲା । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଓଡ଼ିଶା ଓ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ପାଇଁ ରୁଡ଼ା ବସ୍ତା ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ପଠାଇଲେ । ଉଭୟ ରାଜ୍ୟ ସମାନ ସଂଖ୍ୟକ ରୁଡ଼ା ବସ୍ତା ବାଣ୍ଟିନେବେ । ମୋଟ ୮ଟି ଟ୍ରକ (ପ୍ରତ୍ୟେକ ଟ୍ରକରେ ୧୦୦ ବସ୍ତା), ୬ଟି ଟ୍ରାକ୍ଟରରେ (ପ୍ରତି ଟ୍ରାକ୍ଟରରେ ୧୦ ବସ୍ତା ଲେଖାଏଁ) ଓ ୪ଟି ଖୋଲା ବସ୍ତା ରୁଡ଼ା ଆସିଥିଲା ।

ଏବେ କହ, ସମାନ ଭାଗ କରି ବାଣ୍ଟିବାରେ ନିମ୍ନ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଠିକ୍, ସହଜ ଓ ଶୀଘ୍ର ହେବ ?

- (କ) ସମସ୍ତ ରୁଡ଼ା ବସ୍ତାକୁ କାଢ଼ି ଗଣିବା ଓ ବସ୍ତା ବସ୍ତା କରି ଭାଗ ବାଣ୍ଟିବା ।
- (ଖ) ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ୮ ଟ୍ରକ ରୁଡ଼ା ବସ୍ତା ଓ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟଟି ୬ଟି ଟ୍ରାକ୍ଟରରେ ଥିବା ରୁଡ଼ା ଓ ୩ଟି ଖୋଲା ବସ୍ତା ନେବେ ।
- (ଗ) ଟ୍ରକ, ଟ୍ରାକ୍ଟର ଓ ଖୋଲା ଗୋଟିକିଆ ବସ୍ତାରେ ଥିବା ରୁଡ଼ାରୁ ଯେ କୌଣସି ରାଜ୍ୟକୁ ଯେତେ ବସ୍ତା ଦେଲେ ଚଳିବ ।
- (ଘ) ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟକୁ ସମାନ ସମାନ ଟ୍ରକର ରୁଡ଼ା, ସମାନ ସମାନ ଟ୍ରାକ୍ଟରର ରୁଡ଼ା ଓ ସମାନ ସମାନ ଖୋଲାବସ୍ତା ରୁଡ଼ା ଦିଆଯିବ ।

- ଉପରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ରୁଡ଼ାବସ୍ତା ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଭାଗକ୍ରିୟାରେ କିପରି ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇପାରିବ ?

୮ଟି ଟ୍ରକରେ ଥିଲା ୮ ଶହ ବସ୍ତା ରୁଡ଼ା, ଏହାକୁ ଦୁଇ ସମାନ ଭାଗ କଲେ ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟ ପିଛା ପଡ଼ିବ ୪ଟି ଟ୍ରକ ରୁଡ଼ା ବା ୪ଶହ ବସ୍ତା

$$\text{ଅର୍ଥାତ୍ } ୮ \text{ ଶହ} \div ୨ = ୪ \text{ ଶହ}$$

- ଗୋଟିଏ ଟ୍ରାକ୍ଟରରେ ଥିଲା ୧୦ ବସ୍ତା ରୁଡ଼ା, ୬ଟି ଟ୍ରାକ୍ଟରରେ ଥିଲା ୬ଦଶ (=୬୦) ବସ୍ତା ରୁଡ଼ା  
ଦୁଇ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଏହାକୁ ସମାନ ଭାବରେ ବାଣ୍ଟିନେଲେ ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟ ପିଛା ପଡ଼ିବ ୩ଦଶ ରୁଡ଼ା ବସ୍ତା

$$\text{ଏହାକୁ ଏପରି ଲେଖାଯିବ } ୬ଦଶ \div ୨ = ୩ଦଶ$$

- ସେହିପରି ୪ଟି ଖୋଲା ରୁଡ଼ାବସ୍ତାକୁ ଦୁଇ ସମାନ ଭାଗ କଲେ, ପ୍ରତି ଭାଗରେ ପଡ଼ିବ ୨ ବସ୍ତା ।

$$୪ଏକ \div ୨ = ୨ଏକ$$

$$\text{ଅର୍ଥାତ୍ } ୮ \text{ ଶହ } ୬ଦଶ ୪ଏକ \div ୨ = ୪ \text{ ଶହ } ୩ଦଶ ୨ଏକ$$

$$୮୬୪ \div ୨ = ୪୩୨$$

ଉପରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଭାଗ କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଚିତ୍ରରେ ଦର୍ଶାଅ-



ନିମ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ଲେଖ ।

(କ) ୬ ଶହ ୪ଦଶ ଓ ୨ଏକ କୁ ୨ଭାଗ କଲେ, ପ୍ରତି ଭାଗରେ ପଡ଼ିବ  ଶହ  ଦଶ ଓ  ଏକ,

ସଂଖ୍ୟାରେ ଲେଖିଲେ  $୬୪୨ \div ୨ =$

(ଖ) ୬ ଶହ ୩ ଦଶ ଓ ୩ ଏକ କୁ ୩ ଭାଗ କଲେ ଗୋଟିଏ ଭାଗରେ  ଶହ  ଦଶ ଓ  ଏକ ପଡ଼ିବ,

ସଂଖ୍ୟାରେ ଲେଖିଲେ  $୬୩୩ \div ୩ =$

(ଗ) ୯ ଶହ ୬ଦଶ ଓ ୦ଏକ କୁ ୩ ଭାଗ କଲେ ଗୋଟିଏ ଭାଗରେ  ଶହ  ଦଶ ଓ  ଏକ ପଡ଼ିବ,

ସଂଖ୍ୟାରେ ଲେଖିଲେ  $୯୬୦ \div ୩ =$

(ଘ) ୮ ଶହ ୦ ଦଶ ଓ ୪ ଏକକୁ ୪ ଭାଗ କଲେ ଗୋଟିଏ ଭାଗରେ  ଶହ  ଦଶ ଓ  ଏକ ପଡ଼ିବ,

ସଂଖ୍ୟାରେ ଲେଖିଲେ  $୮୦୪ \div ୪ =$

• ୩୨୫ କୁ ୫ ଦ୍ଵାରା କିପରି ଭାଗକରାଯାଏ, ଆସ ଦେଖିବା ।

$$\begin{array}{r}
 ୦୬୫ \\
 ୫ \overline{) ୩୨୫} \\
 \underline{୦} \\
 ୩୨ \\
 ୩୦ \\
 \underline{\phantom{00}୨୫} \\
 ୨୫ \\
 \underline{\phantom{000}୦}
 \end{array}$$

**ପ୍ରଥମ ସୋପାନ-** ପ୍ରଥମେ ୩ ଶହ ନେବା ୫ ଭାଗ କରିବା (୩ କୁ ୫ ଦ୍ଵାରା ଭାଗ କରିପାରିବା ନାହିଁ)। ତେଣୁ ୩ ଶହ ଓ ୨ଦଶ ନେବା । ଏହାକୁ ୫ଦ୍ଵାରା ଭାଗ କରିବା ।

**ଦ୍ଵିତୀୟ ସୋପାନ-** ୩ ଶହ ୨ଦଶ = ୩୨ଦଶ, ୩୨ଦଶ କୁ ୫ ଦ୍ଵାରା ଭାଗ କରିବା ।

୩୨ଦଶକୁ ୫ ଦ୍ଵାରା ଭାଗ କଲେ ପ୍ରତି ଭାଗରେ ପଡ଼ିବ ୬ଦଶ ଓ ୨ଦଶ ବଳିଲା ।

**ତୃତୀୟ ସୋପାନ-** ବର୍ତ୍ତମାନ ରହିଲା ୨ଦଶ ଓ ୫ ଏକ = ୨୫ଏକ

୨୫ ଏକକୁ ୫ ଭାଗ କଲେ ପ୍ରତି ଭାଗରେ ୫ ଏକ ପଡ଼ିବ ।

ଆଉ କୌଣସି ସଂଖ୍ୟା ବଳିଲା ନାହିଁ ।

ତେଣୁ  $୩୨୫ \div ୫ = ୬୪$  ଓ ୫ ଏକ ବା ୬୫

ତୁମେ ନିମ୍ନ ହରଣକ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜେ କର ।

(କ)  $7 \overline{) 574}$

(ଗ)  $7 \overline{) 587}$

(ଖ)  $8 \overline{) 580}$

(ଘ)  $9 \overline{) 578}$

### ଉଦାହରଣ - ୧

୮ ୨୩ଟି ପଞ୍ଜାକୁ ୩ଜଣ ବ୍ୟବସାୟୀ ସମାନ ଭାଗରେ ବାଣ୍ଟିନେଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଭାଗରେ କେତୋଟି ପଞ୍ଜା ପଡ଼ିବ ?

ସମାଧାନ-

$$\begin{array}{r}
 998 \\
 8 \overline{) 796} \\
 \underline{72} \phantom{00} \\
 99 \phantom{00} \\
 \underline{96} \phantom{00} \\
 28 \phantom{00} \\
 \underline{24} \phantom{00} \\
 4
 \end{array}$$

ଲକ୍ଷ୍ୟ କର, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟବସାୟୀ ୨ ୨୪ଟି ନେଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପଞ୍ଜା ବଳିପଡ଼ିଲା ।

ଅର୍ଥାତ୍ ଭାଗ କଲାବେଳେ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ କିଛି ବଳେ ନାହିଁ ଓ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ କିଛି ବଳିପଡ଼େ ।

ମନେରଖ, ଯାହାକୁ ଭାଗ କରାଯାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ମୂଳ ଜିନିଷକୁ ଭାଗ ବଢ଼ାଯାଇଥାଏ, ତା'କୁ ଭାଜ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ଯେତିକି (ଯାହାଦ୍ୱାରା) ଭାଗ କରାଯାଏ, ତା'କୁ ଭାଜକ କୁହାଯାଏ ।

ଭାଗ ହେବା ପରେ ଗୋଟିଏ ଭାଗରେ ଯେତିକି ପଡ଼ିଲା, ତା'କୁ ଭାଗଫଳ କୁହାଯାଏ ।

ଭାଗକ୍ରିୟା ପରେ ଯାହା ବଳିପଡ଼େ, ତା'କୁ ଭାଗଶେଷ କୁହାଯାଏ ।

- ଉପର ଉଦାହରଣରେ ଆମେ ଦେଖିଲେ  $8 \overline{) 796} = 998$  ପଡ଼ି ୧ ବଳିଲା ।  
 ଏଠାରେ ୮ ୨୩କୁ ଭାଗ କରାଯାଇଛି, ତେଣୁ ୮ ୨୩ ହେଉଛି ଭାଜ୍ୟ,  
 ୮ ୨୩କୁ ୩ ସମାନ ଭାଗ କରାଯାଇଛି, ଏଠାରେ ୩ ହେଉଛି ଭାଜକ,  
 ୮ ୨୩କୁ ୩ ଭାଗ କରିବା ଫଳରେ ପ୍ରତି ଭାଗରେ ୨ ୨୪ ପଡୁଛି, ଏଠାରେ ୨ ୨୪ ହେଉଛି ଭାଗଫଳ ।  
 ୮ ୨୩କୁ ୩ ଭାଗ କରିବା ଫଳରେ ପ୍ରତି ଭାଗରେ ୨ ୨୪ ପଡ଼ିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ୧ ବଳି ପଡୁଛି, ତେଣୁ ୧ ହେଉଛି ଭାଗଶେଷ ।



ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହରଣ କରି ଭାଜ୍ୟ, ଭାଜକ, ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷ କେତେ ହେଲା ଲେଖ ।-

(କ)  $8 \overline{) 798}$

(ଖ)  $9 \overline{) 879}$

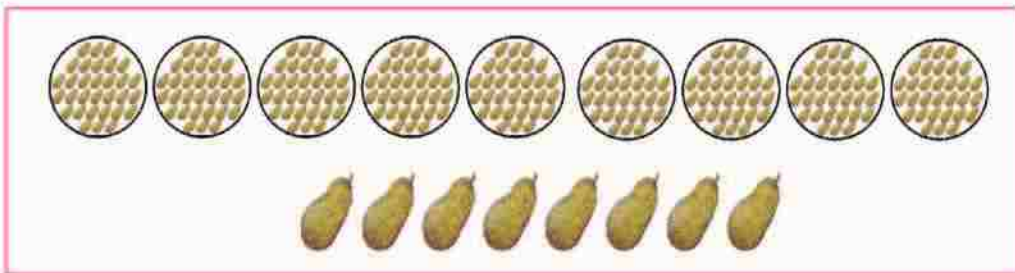
(ଗ)  $8 \overline{) 979}$

(ଘ)  $7 \overline{) 879}$

(ଙ)  $7 \overline{) 979}$

(ଚ)  $7 \overline{) 878}$

ଗାଁ ଗହଳିର କଥା, ଛୋଟ ଗାଁ ଟିଏ, ନାମ ଅଲେଖପୁର । ଗାଁରେ ମାତ୍ର ୯ ଘର, ସମସ୍ତେ ଗାଁରେ ଥିବା କେତେକ ପଣସ ଗଛରୁ ୨୮୭ଟି ପଣସ ତୋଳିଲେ ଓ ସମାନ ଭାଗରେ ବାଣିନେଲେ । କେତୋଟି ପଣସ ବଳିପଡ଼ିଥିବ ? ଜଣକ ଭାଗରେ କେତୋଟି ପଣସ ପଡ଼ିଥିବ ? ରାତିରେ ଗାଁରେ ସଭା ବସିଥିଲା । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡର ରାସ୍ତା ତିଆରି ହେବ । ପଇସା ଆସିବ କେଉଁଠୁ ? ଜଣେ ଲୋକ ଠିଆ ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲା, ଆମେ ସମସ୍ତେ ଆଜି ଯେଉଁ ପଣସ ନେଇଥିଲେ ସେ ସବୁକୁ ଏକାଠି କରି ବିକିଦେବା । ସମସ୍ତେ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜିହେଲେ ଓ ନିଜେ ନେଇଥିବା ପଣସ ଆଣି ନିମ୍ନଭଳି ରଖିଲେ ।



ଏବେ ନିମ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଦିଅ-

- ମୋଟ କେତୋଟି ପଣସ ତୋଳା ଯାଇଥିଲା ?
- ଗ୍ରାମରେ ମୋଟ କେତେ ଘର ଥିଲା ?
- ପ୍ରତି ଘର ପିଛା କେତୋଟି ଲେଖାଏଁ ପଣସ ପଡ଼ିଲା ?
- ଆଉ କେତୋଟି ପଣସ ବଳିପଡ଼ିଲା ?

ଏହି ଭାଗକ୍ରିୟାରେ ଭାଜ୍ୟ, ଭାଜକ, ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷ କେତେ ପାଇଲ ତଳେ ଲେଖ ।

ଭାଜ୍ୟ = , ଭାଜକ = , ଭାଗଫଳ = , ଭାଗଶେଷ =

ଗାଁ ଲୋକମାନେ ନେଇଥିବା ପଣସକୁ ଆଣି ରଖିବାପରେ ମୋଟ ପଣସ ସଂଖ୍ୟା ଜାଣିବେ କିପରି ? ମୋଟ ପଣସ ଏମିତି ହିସାବ କରିବ -

୧ଟି ଭାଗରେ ୩୧ ଟି ପଣସ

୯ଟି ଭାଗରେ  $31 \times 9$  ଟି ପଣସ = ୨୭୯ ଟି ପଣସ

୮ଟି ଗୋଟିକିଆ ପଣସ ଅଛି,

ମୋଟ ପଣସ ସଂଖ୍ୟା = ୨୭୯ଟି ପଣସ + ୮ଟି ପଣସ = ୨୮୭ଟି ପଣସ

ତେବେ  $୨୮୭ = ୩୧ \times ୯ + ୮$

ବା  $୨୮୭ = ୯ \times ୩୧ + ୮$

$\therefore$  ଭାଜ୍ୟ = ଭାଜକ  $\times$  ଭାଗଫଳ + ଭାଗଶେଷ

ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହରଣ କରି ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କର । ତୁମର ଉତ୍ତର ଠିକ୍ ଅଛି କି ନାହିଁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଭାଜକରେ ଭାଗଫଳକୁ ଗୁଣ । ଗୁଣଫଳ ଯାହା ପାଇଲ, ସେଥିରେ ଭାଗଶେଷକୁ ମିଶାଅ । ଯୋଗଫଳ ଯଦି ଭାଜ୍ୟ ସହ ସମାନ ହେଲା, ତା'ହେଲେ ଜାଣିବ ତୁମେ କରିଥିବା ହରଣ ଠିକ୍ ଅଛି ।

(କ)  $୬୫୩ \div ୩$

(ଖ)  $୪୯୮ \div ୫$

(ଗ)  $୯୬୩ \div ୪$

(ଘ)  $୭୮୪ \div ୭$

ଏବେ ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ହରଣର ବ୍ୟବହାର ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣିବା

**ଉଦାହରଣ - ୧**

ଗୋଟିଏ ପେଟିରେ ୯ଟି ବହି ରଖାଯାଇପାରିବ । ୧୮୯ଟି ବହିକୁ କେତୋଟି ପେଟିରେ ରଖାଯିବ ?

**ସମାଧାନ-** ଏଠାରେ ପେଟି ସଂଖ୍ୟା ଜାଣିବା ପାଇଁ ୧୮୯ରେ ୯କୁ ଭାଗ କରାଯିବ ।

ଗୋଟିଏ ପେଟିରେ ୯ଟି ବହି ରହେ ।

$୧୮୯$ ଟି ବହିକୁ  $= ୧୮୯ \div ୯ = ୨୧$ ଟି ପେଟିରେ ରଖିହେବ ।

$\therefore$  ୧୮୯ଟି ବହି ୨୧ଟି ପେଟିରେ ରହିବ ।

$$\begin{array}{r} ୨୧ \\ ୯ \overline{) ୧୮୯} \\ \underline{୧୮} \phantom{0} \\ ୦୯ \\ \underline{୯} \\ ୦ \end{array}$$

**ଉଦାହରଣ - ୨**

୮ ଜଣ ପିଲା ୮୨୪ଟି କୋଳିକୁ ସମାନ ଭାଗରେ ବାଣ୍ଟିନେଲେ । ଜଣଙ୍କ ଭାଗରେ କେତୋଟି କୋଳି ପଡ଼ିବ ?

**ସମାଧାନ -**

୮ ଜଣ ପିଲା ୮୨୪ଟି କୋଳି ଭାଗ ବାଣ୍ଟିବେ ।

୧ ଜଣ ପିଲା ଭାଗରେ କୋଳି ସଂଖ୍ୟା  $= ୮୨୪ \div ୮ = ୧୦୩$ ଟି

$\therefore$  ଜଣଙ୍କ ଭାଗରେ ୧୦୩ଟି କୋଳି ପଡ଼ିବ ।

$$\begin{array}{r} ୧୦୩ \\ ୮ \overline{) ୮୨୪} \\ \underline{୮} \phantom{00} \\ ୦୨ \phantom{0} \\ \underline{୦} \phantom{0} \\ ୨୪ \\ \underline{୨୪} \\ ୦ \end{array}$$



## ଅଭ୍ୟାସ କାର୍ଯ୍ୟ

୧. ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କର ।

(କ)  $୪୬୮ \div ୨$

(ଖ)  $୯୨୧ \div ୩$

(ଗ)  $୭୦୨ \div ୩$

(ଘ)  $୩୯୬ \div ୭$

(ଙ)  $୬୧୭ \div ୯$

(ଚ)  $୮୦୫ \div ୧୦$

ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାଗଶେଷ, ଭାଜକ ଠାରୁ ଅଧିକ ହେଉଛି ନା କମ୍ ହେଉଛି ? କାରଣ କ'ଣ ଲେଖ ।

୨. ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

(କ)  $୫୨୬ \div ୨ =$  ଭାଗଫଳ..... , ଭାଗଶେଷ .....

(ଖ)  $୭୯୩ \div ୫ =$  ଭାଗଫଳ..... , ଭାଗଶେଷ .....

(ଗ)  $୩୦୪ \div ୪ =$  ଭାଗଫଳ..... , ଭାଗଶେଷ.....

(ଘ)  $୮୮୦ \div ୧୦ =$  ଭାଗଫଳ..... , ଭାଗଶେଷ.....

୩. ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

| ଭାଜ୍ୟ | ଭାଜକ | ଭାଗଫଳ | ଭାଗଶେଷ |
|-------|------|-------|--------|
| ୮୯୫   | ୨    | ୪୪୭   | ୧      |
| ୫୮୯   | ୪    |       |        |
| ୭୪୨   | ୭    |       |        |
| ୩୦୫   | ୮    |       |        |
| ୯୦୧   | ୬    |       |        |
| ୫୫୫   | ୫    |       |        |

୪. ନିମ୍ନରେ ଭାଜକ, ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷ ଦିଆ ଅଛି । ଭାଜ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କର ।

| ଭାଜକ | ଭାଗଫଳ | ଭାଗଶେଷ | ଭାଜ୍ୟ |
|------|-------|--------|-------|
| ୭    | ୧୫    | ୩      |       |
| ୯    | ୧୦୫   | ୭      |       |
| ୧୦   | ୩୨୮   | ୫      |       |
| ୨୩   | ୮୭୯   | ୧୩     |       |

୫. ୮, ୯ ଓ ୪କୁ ବ୍ୟବହାର କରି ତିନି ଅଙ୍କ ବିଶିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ସାରଣୀର ବାମ ପଟ ଗୁଡ଼ରେ ତଳକୁ ତଳ ଲେଖ। ଲେଖୁଥିବା ସଂଖ୍ୟାକୁ ଦତ୍ତ ଭାଜକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଭାଗ କରି ଯେଉଁଠି ଭାଗଶେଷ '୦' ସେଠାରେ (✓) ଚିହ୍ନ ଦିଅ, ନହେଲେ (X) ଚିହ୍ନ ଦିଅ।

| ଯେପରି- | ଭାଜ୍ୟ | ଭାଜକ |   |   |   |
|--------|-------|------|---|---|---|
|        |       | ୨    | ୫ | ୮ | ୩ |
|        | ୮୯୪   | ✓    | X | X | ✓ |
|        | ୮୪୯   |      |   |   |   |
|        |       |      |   |   |   |
|        |       |      |   |   |   |
|        |       |      |   |   |   |
|        |       |      |   |   |   |
|        |       |      |   |   |   |
|        |       |      |   |   |   |
|        |       |      |   |   |   |

୬. ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଥିବା ଶୂନ୍ୟ ଘର ଗୁଡ଼ିକରେ ଠିକ୍ ସଂଖ୍ୟା ଲେଖି ପୂରଣ କର ।

| ଭାଜ୍ୟ                | ଭାଜକ | ଭାଗଫଳ                | ଭାଗଶେଷ               |
|----------------------|------|----------------------|----------------------|
| <input type="text"/> | ୫୭   | ୭                    | ୧୫                   |
| ୭୫୧                  | ୭    | <input type="text"/> | ୪                    |
| ୩୭୯                  | ୮    | <input type="text"/> | <input type="text"/> |
| ୧୦୦                  | ୧୦   | <input type="text"/> | <input type="text"/> |
| <input type="text"/> | ୯    | ୨୭                   | ୦                    |
| <input type="text"/> | ୭    | ୯୭                   | ୫                    |

କୌଣସି ସଂଖ୍ୟାକୁ ୧୦ ଦ୍ଵାରା ଭାଗ କଲେ ଭାଗଫଳ କ'ଣ ହେଉଛି ଲେଖ। (ଭାଜ୍ୟକୁ ୪୦, ୫୦, ୮୦, ୯୦ ଓ ୧୦୦ ନେଇ ଏହି କାମ କର।)



## ୭. ସମାଧାନ କର ।

- (କ) କରିମ୍ ପାଖରେ ୩୬ ଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା । ପ୍ରତି ମାଲରେ ସମାନ ସଂଖ୍ୟକ ଟଙ୍କା ଗୁଡ଼ି ସେ ୩୬ ମାଲ ତିଆରି କରିବ ବୋଲି ସ୍ଥିର କଲା । ପ୍ରତି ମାଲରେ କେତୋଟି ଟଙ୍କା ରହିବ ?
- (ଖ) ଗୋଟିଏ ମହମବତି ତିଆରି କରେ । ଗୋଟିଏ ଦିନ ସେ ୭୨୫ଟି ମହମବତି ତିଆରି କଲା । ଗୋଟିଏ ପ୍ୟାକେଟ୍ରେ ୬ଟି ମହମବତି ରହିଲେ ସର୍ବାଧିକ କେତୋଟି ପ୍ୟାକେଟ୍ ହେବ ଓ କେତୋଟି ବତି ବଳକା ରହିବ ?
- (ଗ) ତୁମ ଜନ୍ମଦିନରେ ବାପା ଗଛରୁ ୨୨୫ଟି ଟଙ୍କା ଟୁଲ୍ ତୋଳିଥିଲେ । ଏହି ଟୁଲ୍ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତି ଅତିଥିଙ୍କୁ ୫ଟି କରି ଦେବାରୁ ସମସ୍ତ ଅତିଥି ଟୁଲ୍ ପାଇଲେ ଏବଂ ଆଉ ଟୁଲ୍ ବଳିଲା ନାହିଁ । ତୁମ ଜନ୍ମଦିନର ଅତିଥି ସଂଖ୍ୟା କେତେ ?
- (ଘ) ୪୩୫ଟି ପିଲାଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରତି ପିଲାଙ୍କୁ ୪ଟି ଲେଖାଏଁ କମଳା ବାଣ୍ଟିବାରୁ ୨୮ଟି କମଳା ବଳି ପଡ଼ିଲା । ଯଦି ଜଣକ ୫ଟି କରି କମଳା ଦିଆଯାଇଥାନ୍ତା ତେବେ ଆଉ କେତୋଟି କମଳା ଦରକାର ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ?
- (ଙ) ଶିଶୁ ଦିବସରେ ଶିକ୍ଷକ ୧୫୬ ଜଣ ପିଲାଙ୍କୁ ୫ଟି ଲେଖାଏଁ ଚକୋଲେଟ୍ ବାଣ୍ଟିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ ୩୮ଟି ଚକୋଲେଟ୍ ବଳି ପଡ଼ିଲା । ତେବେ ସେ କେତୋଟି ଚକୋଲେଟ୍ ଆଣିଥିଲେ ?
- (ଚ) ସ୍ବାଧୀନତା ଦିବସରେ ସାଜସଜ୍ଜା ପାଇଁ ପିଲାମାନେ ୬୩୬ଟି ପତାକା ତିଆରି କରି ସମାନ ଭାବରେ ୫ଟି ମାଲରେ ପତାକାଗୁଡ଼ିକୁ ଗୁଡ଼ିଲେ । ଗୋଟିଏ ପତାକା ମାଲରେ କେତୋଟି ପତାକା ଲାଗିବ ? କେତୋଟି ପତାକା ବଳିପଡ଼ିବ ?
- (ଛ) ଜଣେ କମଳା ବ୍ୟବସାୟୀ ୭୩୬ ଟି କମଳାକୁ ସମାନଭାବରେ ବାଣ୍ଟି ୮ଟି ପେଟିରେ ରଖିଲେ । ଗୋଟିଏ ପେଟିରେ କେତୋଟି କମଳା ରହିଲା ?
- ୮.(କ) ତୁମ ମନରୁ ଦୁଇଟି ହରଣ ପରିସ୍ଥିତିର ଉଦାହରଣ ଦିଅ, ଯେଉଁଥିରେ ଭାଗଶେଷ ରହୁ ନ ଥିବ ।
- (ଖ) ତୁମ ମନରୁ ଦୁଇଟି ହରଣ ପରିସ୍ଥିତିର ଉଦାହରଣ ଦିଅ, ଯେଉଁଥିରେ ଭାଗଶେଷ ୨ ରହୁଥିବ ।
- (ଗ) ତୁମ ମନରୁ ଦୁଇଟି ହରଣ ପରିସ୍ଥିତିର ଉଦାହରଣ ଦିଅ, ଯେଉଁଥିରେ ଭାଜକ ୪ ହେଉଥିବ ଓ ଭାଗଶେଷ ୨ ହେଉଥିବ ।

## ଅଭ୍ୟାସ କାର୍ଯ୍ୟ

ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କର ।

୧. ସପନି ଓ ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଶାଳପତ୍ର ତୋଳିବାକୁ ବଣକୁ ଗଲେ । ଉଭୟ ପତ୍ର ତୋଳି ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଗଦା କଲେ । ସପନି ୧୦୦ଟିକିଆ ୬ଟି ବିଡ଼ା ତିଆରି କଲା, ତା ପାଖରେ ଆଉ ୪୪ଟି ପତ୍ର ବଳିପଡ଼ିଲା । ସେମାନେ କେତୋଟି ପତ୍ର ତୋଳିଥିଲା ?
୨. ସାତା ୪୫ ଟି ଫୁଲ ଓ ଗୀତା ୩୦ଟି ଫୁଲ ତୋଳିଲେ । ଦୁହେଁ ତୋଳିଥିବା ଫୁଲକୁ ଏକାଠି କରି ପ୍ରତି ମାଲରେ ସମାନ ସଂଖ୍ୟକ ଫୁଲ ଗୁଡ଼ି ୫ଟି ମାଲ ତିଆରି କଲେ । ତେବେ ପ୍ରତି ମାଲରେ କେତୋଟି ଫୁଲ ରହିଲା ?
୩. ଜଣେ ବେଲୁନ୍ ବିକାଳି ୮୯ଟି ବେଲୁନ୍ ବିକିବାକୁ ନେଇଥିଲେ । ସେଥିରୁ ୧୭ଟି ବେଲୁନ୍ ଫାଟିଗଲା । ବାକିତକ ବେଲୁନ୍ ୯ଜଣ ପିଲା ସମାନ ଭାବରେ କିଣି ନେଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କେତୋଟି ବେଲୁନ୍ କିଣିଲେ ?
୪. ଦୀପାବଳି ପାଇଁ ତୁମେ ୬ଟି ଲେଖାଏଁ ମହମବତି ଥିବା ୧୦ଟି ପ୍ୟାକେଟ୍ ଓ ୧୨ଟି ଲେଖାଏଁ ମହମବତି ଥିବା ୩ଟି ପ୍ୟାକେଟ୍ କିଣିଲ । ମୋଟ୍ରେ କେତୋଟି ମହମବତି କିଣିଲ ?
୫. ଗୋଟିଏ ଅଟୋରେ ୫ଜଣ ଆସନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଡଙ୍ଗାରେ ଥରକେ ୮ ଜଣ ନଈ ପାରିହୁଅନ୍ତି । ଦିନେ ୧୬ଟି ଅଟୋରେ ଲୋକ ଆସିଲେ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ କେତେ ଥରରେ ନଈ ପାରି ହେବେ ?
୬. ବାପା ବଜାରରୁ କିଛି ଗୋଲାପ ଚାରା ଆଣି ପ୍ରତି ଧାଡ଼ିରେ ୮ଟି କରି ୯ ଧାଡ଼ିରେ ଲଗାଇଲେ । ସେ ଯଦି ପ୍ରତି ଧାଡ଼ିରେ ୬ଟି କରି ଲଗାଇଥାନ୍ତେ ତେବେ କେତୋଟି ଧାଡ଼ି ହୋଇଥାନ୍ତା ?
୭. ବାତ୍ୟା ବେଳେ ଗୋଟିଏ ସାହିରେ ପ୍ରତି ପରିବାରକୁ ୬ ପ୍ୟାକେଟ୍ ପାଇଁରୁଟି ଦେବାରୁ ୫ ପ୍ୟାକେଟ୍ ବଳି ପଡ଼ିଲା । ସାହିରେ ୯ଟି ପରିବାର ଥିଲେ । କେତେ ପ୍ୟାକେଟ୍ ପାଇଁରୁଟି ବଞ୍ଚାଯିବାକୁ ଆସିଥିଲା ?
୮. ତୁମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଠାଗାରରେ ୭ଟି ଥାକରେ ୩୧୫ ଖଣ୍ଡ ବହି ଅଛି । ଯଦି ସବୁ ଥାକରେ ସମାନ ସଂଖ୍ୟକ ବହିଥାଏ, ତେବେ ୨୫ ଟି ଥାକରେ କେତେ ଖଣ୍ଡ ବହି ରହିବ ?
୯. ଗୋଟିଏ ଗଛରୁ ୫ ଜଣ ପିଲା ମିଶି ୨୪୮ ଟି ଆମ୍ବ ତୋଳିଲେ । ସେଥିରୁ ୮ ଟି ଆମ୍ବ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ ଆମ୍ବକୁ ସେମାନେ ସମାନ ଭାଗରେ ବାଣ୍ଟିନେଲେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲା କେତୋଟି ଲେଖାଏଁ ଆମ୍ବ ପାଇଲେ ?



୧୦. କେତେକ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ ଲେଖାଅଛି । ସେହି ସମାଧାନ ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନଟି କ'ଣ ହେବ ଲେଖ ।

(କ) ୧ ମିଟର କନାର ଦାମ୍ = ୧୨୫ ଟଙ୍କା

$$୪ ମିଟର କନାର ଦାମ୍ = ୧୨୫ ଟଙ୍କା \times ୪ = ୫୦୦ ଟଙ୍କା$$

$\therefore$  ୪ ମିଟର କନା କିଣିଲେ ୫୦୦ ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

(ଖ) ସ୍ବାଧୀନତା ଦିବସରେ ଆସିଥିବା ଚକୋଲେଟ୍ ସଂଖ୍ୟା = ୨୫୦

$$\text{ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲା ପାଇଥିବା ଚକୋଲେଟ୍ ସଂଖ୍ୟା} = ୫$$

$$\text{ପିଲାସଂଖ୍ୟା} = ୨୫୦ \div ୫ = ୫୦$$

$\therefore$  ୫୦ ଜଣ ପିଲା ଚକୋଲେଟ୍ ପାଇଲେ ।

୧୧. ତଳେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଦିଆଯାଇଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଜାଣିବା ପାଇଁ ଠିକ୍ ଗାଣିତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିକୁ ବାଛି ।

(କ). ୧୧୫ଟି ଚକୋଲେଟ୍‌କୁ ୫ ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମାନ ଭାବରେ ବଣ୍ଟାହେଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ କେତୋଟି ଚକୋଲେଟ୍ ପାଇବେ ?

$$(କ) ୧୧୫ + ୫ \quad (ଖ) ୧୧୫ - ୫ \quad (ଗ) ୧୧୫ \times ୫ \quad (ଘ) ୧୧୫ \div ୫$$

(ଖ). ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ିରେ ୨୭୯ ଜଣ ସୈନିକ ଅଛନ୍ତି, ୬ ଧାଡ଼ିରେ କେତେଜଣ ସୈନିକ ଥିବେ ?

$$(କ) ୨୭୯ + ୬ \quad (ଖ) ୨୭୯ - ୬ \quad (ଗ) ୨୭୯ \times ୬ \quad (ଘ) ୨୭୯ \div ୬$$

(ଗ). ଗୋଟିଏ ଛାତ୍ରୀ ନିବାସରେ ୩୩୯ ଜଣ ଛାତ୍ରୀ ରହୁଥିଲେ । ପରେ ଆଉ ୨ ଜଣ ଛାତ୍ରୀ ନିବାସରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ମୋଟରେ କେତେ ଜଣ ଛାତ୍ରୀ ସେହି ଛାତ୍ରୀନିବାସରେ ରହିଲେ ?

$$(କ) ୩୩୯ + ୨ \quad (ଖ) ୩୩୯ - ୨ \quad (ଗ) ୩୩୯ \times ୨ \quad (ଘ) ୩୩୯ \div ୨$$

(ଘ). ଗୋଟିଏ ମହୁଫେଣାରେ ୭୬୨ଟି ମହୁମାଛି ବସିଥିଲେ । ଧୂଆଁଯୋଗୁ ସେଥିରୁ ୨୮୯ଟି ମାଛି ଉଡ଼ିଗଲେ । ମହୁଫେଣାରେ ଆଉ କେତେ ମାଛି ରହିଲେ ?

$$(କ) ୭୬୨ + ୨୮୯ \quad (ଖ) ୭୬୨ - ୨୮୯ \quad (ଗ) ୭୬୨ \times ୨୮୯ \quad (ଘ) ୭୬୨ \div ୨୮୯$$

(ଙ). ଗୋଟିଏ ସାଇକେଲ ଦୋକାନରେ ୪୮୦ଟି ସାଇକେଲ ଥିଲା ଓ ସେଥିରୁ ୨୪୫ଟି ସାଇକେଲ ବିକ୍ରି ହୋଇଗଲା । ତା' ପରଦିନ ଦୋକାନକୁ ୧୩୦ଟି ସାଇକେଲ କିଣାହୋଇ ଆସିଲା । ଦୋକାନରେ ମୋଟ କେତୋଟି ସାଇକେଲ ହେଲା ?

$$(କ) ୪୮୦ + ୨୪୫ + ୧୩୦$$

$$(ଖ) ୪୮୦ + ୨୪୫ - ୧୩୦$$

$$(ଗ) ୪୮୦ - ୨୪୫ - ୧୩୦$$

$$(ଘ) ୪୮୦ - ୨୪୫ + ୧୩୦$$